

ANVÄNDNING AV ÅTERKOPPLING FÖR ATT STÖDJA STUDENTERS LÄRANDE : EN STUDIE AV UTBILDARES UPPLEVELSER KRING ANVÄNDANDET AV ÅTERKOPP- LING

Pia Lindahl, Blekinge Tekniska Högskola

e-post | pia.lindahl@bth.se

Therese Olsson, Region Skåne Kry Division Kirurgi

Användning av återkoppling för att stödja studenters lärande : en studie av utbildares upplevelser kring användandet av återkoppling

Abstract: Genom att intervjua 10 respondenter har vi försökt att skapa en bild av några utbildares uppfattningar, tankar och erfarenheter kring användandet av återkoppling inom högre utbildningar. Likheter och skillnader mellan de intervjuades uppfattningar, tankar och erfarenheter har analyserats varvid följande tre områden identifierades som särskilt intressanta - vikten av att ge återkoppling när det finns behov av den, fördelar med att ge positiv och framåtriktad återkoppling samt svårigheter med att ge återkoppling som hjälper studentens lärande. Återkoppling upplevdes hos de intervjuade utbildarna ha stor betydelse för studenternas lärande om de ges vid, för studenten, rätt tid. Utbildarna ansåg att ju snabbare studenterna fick återkoppling från att ett arbete lämnas in eller en fråga uppstår – desto större betydelse fick återkopplingen för studentens lärande. Oftast upplevdes återkoppling ge större nytta under kursens gång än i slutet eller efter kursens genomförande. Vi såg att flertalet utbildare upplevde att positiv och framåtriktad återkoppling under arbetets gång hade större betydelse för studenternas utveckling än verifierande återkoppling vid avslutandet av en kurs. Trots detta upplevde utbildarna att de la ner mycket tid på återkoppling efter kursernas genomförande trots att de enligt egen utsago upplevde att det då egentligen var för sent för att påverka studenternas lärande. Mest problematiskt upplevde utbildarna att det var att få tiden att räcka till för att ge studenterna individuell, konstruktiv och framåtriktad återkoppling som hjälper studentens lärande framåt under kursens gång. Att använda ”peer evaluation” samt att planera in tid för framåtriktad återkoppling under kursens genomförande var några av de exempel på lösningar de intervjuade tyckte fungerat bra. Flertalet av de intervjuade uttryckte dock en önskan om mer kunskap kring hur man kan ge återkoppling och efterfrågade ett större utbyte kollegor emellan. Det finns inget självklart svar på hur man ska ge återkoppling, men genom att ta del av respondenternas olika uppfattningar kan den samlade bilden öka förståelsen av fenomenet. Vi har i denna studie funnit att den allmänna uppfattningen bland de intervjuade utbildarna är att framåtriktade återkoppling som ges i en konstruktiv och positiv form under utbildningen är av stor vikt för lärandet men att denna typ av återkoppling tar tid att ge och dessutom kan vara svår att ge.

Keywords: Återkoppling, Feedback

1. Introduktion till valt ämnesområde - återkoppling

Återkoppling är essentiellt för samspelet mellan människor då man genom återkoppling kan få mottagaren att känna sig sedd, intressant och betydelsefull. Enligt dagens synsätt kan lärare/utbildare inte skapa lärande men däremot skapa förutsättningar för lärande (William, 2010). För att skapa möjligheter för utbildningsdeltagaren att ta till sig ny kunskap och utvecklas har återkoppling där utbildningsdeltagaren får uppskattning för det som görs bra och konstruktiva förbättringsförslag på saker som kan göras bättre visat sig betydelsefullt (Black and Greenough, 1998; Elmgren and Henriksson, 2010, p. 232; Grönlund, 2011; Gunnarsson, 2014, p. 13; William, 2010). Hattie & Timperley (2007) tar upp olika typer av återkoppling. Återkoppling kan vara positiv eller negativ, vara framåtriktad eller bakåtriktad samt ha olika syften såsom verifierande eller utvecklande. Björklund och Paulsson (2012) samt Wheelan (2013) beskriver båda hur återkoppling efter genomfört arbete kan öka förståelsen för utvärdering av en genomförd arbetsinsats samt visar på hur man kunskapsmässigt/arbetsmässigt ligger till i förhållande till andra. Wheelan (2013) beskriver hur återkoppling kan ges som belöning och för att skapa sammanhållning i tidiga grupputvecklingsfaser medan Grönlund (2011) lyfter fram att oavsett mål och syfte med återkoppling, är den en viktig del av lärandet och stor vikt bör läggas vid hur och varför man ger återkoppling och vad man vill uppnå med den.

Viktigt att tänka på är att återkoppling är ett samspel mellan den som ger återkoppling och den som får återkoppling och att kön och självkänsla kan påverka hur man tar emot återkoppling (Djamasbi and Loiacono, 2008). Återkopplingen måste sättas in i sitt sammanhang. Det är viktigt att vara klar över vad man vill uppnå med given återkoppling samt försöka sätta sig in i hur denna kommer tas emot av den som får återkoppling (Hattie and Timperley, 2007; Töyrä and Wennström, 2014).

Vår övergripande fråga i studien är: Hur använder utbildare återkoppling i samband med utbildning? För att besvara denna övergripande fråga har vi intervjuat 10 utbildare i syfte att studera i vilken utsträckning utbildaren använder återkoppling vid utbildning, hur och varför utbildaren ger återkoppling samt hur utbildaren upplever arbetet med att ge återkoppling i samband med en utbildning.

2. Metod

Vi har genomfört en explorativ studie med en kvalitativ ansats med avsikt att få en djupare förståelse för hur några utbildare ser på återkoppling. För datainsamling valdes semistrukturerade intervjuer där författarna och respondenten samarbetade för att besvara frågeställningen (Ekholm and Fransson, 2002).

Som respondenter valdes aktiva utbildare med mer än 2 års erfarenhet av att utbilda vuxna, i fortsättningen benämnda respondent A-J. Samtliga respondenter är verksamma som utbildare inom olika typer av offentlig verksamhet (sjukvård samt högskola). Vi strävande också efter en jämn fördelning av könen hos respondenterna.

Intervjuerna hade en avsatt tid på 30-60 minuter och spelades in för efterföljande transkribering. Intervjuerna avkodades efter genomförandet för att hålla informationen konfidentiell (Patel and Davidson, 2011, pp. 74, 87). Inför intervjutillfället informerades respondenten om syftet med studien, hur lång tid intervjun beräknades ta, de övergripande intervjufrågorna, hur resultatet av intervjun kommer hanteras samt respondentens möjlighet att ta del av materialet innan det publiceras.

Intervjuerna baserades på fem öppna frågor där de öppna frågorna gav respondenten möjlighet att med egna ord besvara frågorna och beskriva sin upplevelse kring studiens valda område . De fem frågorna var:

- Hur använder ni återkoppling i samband med era utbildningar?
- Vad tycker du är viktigt med återkoppling?
- Hur upplever du att era utbildningsdeltagare ser på att få återkoppling?
- Vad tycker du är viktigt att tänka på när man ger återkoppling?
- Har du några övriga tankar kring återkoppling som du vill dela med dig av?

2.1 Goda exempel

I samband med intervjuerna fick vi ta del av exempel på hur respondenterna arbetade med återkoppling. Då vi själva haft svårt att hitta exempel på hur man kan arbeta med återkoppling samlade vi samtliga exempel i en idébank strukturerade i en modell bestående av fyra delar: system, mål, strategi och övrigt.

System - När i utbildningen återkoppling ges (exempelvis i början, under eller i slutet av en kurs) samt vem som gav återkoppling till vem (ex vis från lärare till student).

Mål – Återkoppling ges oftast av en specifik orsak och under detta steg försökte vi och respondenterna beskriva syftet med att ge återkoppling. Det kan vara för att verifiera kunskap eller för att visa på möjligheter att komma vidare inom området.

Strategi – Det finns många olika strategier för hur man ger återkoppling såsom muntligt, skriftligt, i dialogform, som svar på frågor, genom förberett fördjupningsmaterial etc. I detta steg försökte vi och respondenterna gemensamt beskriva hur man går tillväga.

Övrigt – under övrigt lade vi information som inte passade in under någon av de övriga rubrikerna. Detta kan handlat om hänvisningar till olika typer av litteratur eller hjälpmedel.

3. Resultat av studien

Intervjuerna från de 10 respondenterna, betecknade utbildare A till utbildare J, analyserades med avseende på likheter och olikheter samt för att identifiera frågor de intervjuade tyckte var särskilt viktiga. Ur respondenternas svar identifierades tre huvudområden, vikten av att ge återkoppling när det finns behov av den, fördelar med att ge positiv och framåtriktad återkoppling samt svårigheter med att ge återkoppling som hjälper studentens lärande.

3.1 Vikten av återkoppling när det finns behov av den

Återkoppling upplevdes av samtliga de intervjuade utbildarna ha stor betydelse för studenternas lärande om den gavs vid, för studenten, rätt tid. Med ”rätt tid” menade man att ju snabbare studenterna fick återkoppling på ett arbete eller när en fråga uppstår – desto större betydelse fick återkopplingen för studentens lärande. Oftast upplevdes återkoppling ge större nytta under kursens gång än i slutet eller efter kursens genomförande.

Samtliga respondenter använde återkoppling såväl i början av en utbildning, under utbildningen samt i slutet av en utbildning. Verifierande återkoppling användes

Användning av återkoppling för att stödja studenters lärande : en studie av utbildares upplevelser kring användandet av återkoppling

under alla faser av utbildningarna för att verifiera att utbildningsdeltagarna förstått olika begrepp samt för att jämföra utbildningsdeltagarens kunskaper mot utbildningens mål.

1. *“Det är viktigt med återkoppling så att man vet att de har förstått uppgiften rätt” respondent B*

Återkoppling användes också för att korrigera riktningen och hjälpa utbildningsdeltagaren vidare mot utbildningens mål både under kursens gång samt i slutet av utbildningen. Flera av respondenterna tog upp att studenternas intresse av att få och ta till sig återkoppling från läraren berodde av hur studenterna behövde använda återkopplingen inom snar framtid. Återkoppling under pågående kurs upplevdes ha större impact på studenterna än återkoppling som gavs efter kursens genomförande såvida inte kommande kurser direkt byggde på genomförd kurs.

2. *“Jag ger förslag på alternativa lösningar till de som de utfört, och korrigerar om det gjort fel, Det ska leda till något konstruktiv och till det bättre.” Respondent B*
3. *”Återkoppling bör vara konstruktiv och riktad mot ett tydligt mål.” Respondent E*
4. *“Bra återkoppling kan leda till att de utvecklas på egen hand, hur man ska lösa problem längre fram” Respondent B*

samt

5. *”De flesta studenter är positiv till återkoppling under kursens gång men mindre intresserade av återkoppling efter en tentamen etc. efter att kursen är genomförd.” Respondent E*

3.2 Fördelar med att ge positiv och framåtriktad återkoppling

Vi såg att flertalet utbildare upplevde att positiv och framåtriktad återkopplingen under arbetets gång hade större betydelse för studenternas utveckling än verifierande återkoppling vid avslutandet av en kurs. Flera av respondenterna belyste vikten av att ge återkoppling i dialogform då återkoppling för att hjälpa studenter vidare bygger på en förståelse av var studenten är i nuläget.

Genom att välja ut positiva exempel och diskutera vad i exemplen som gjorde dessa exempel bra kunde utbildaren såväl skapa en mer positiv känsla i klassrummet än om hen lyft fram negativa exempel samt ge utbildningsdeltagarna exempel på lösningsalternativ/målbilder.

6. *“Viktigt är också att tänka på att man är ödmjuk och använder ett mjukt tonläge” Respondent B*
7. *“Oftast lär man sig mer av att lyssna på någon som får positiv återkoppling då det ger en positiv målbild” Respondent A*

3.3 Svårigheter med att ge återkoppling som hjälper studentens lärande

Våra respondenter identifierade både att samspelet mellan den som får och den som ger återkoppling är av stor vikt. Tidigare erfarenheter, kulturella bakgrund, personlighet, samt behov av olika typer av förklaringar och tydlighet ansågs spela stor roll för hur återkopplingen togs emot. Båda respondenterna kommenterade också att det kan vara svårt att veta hur återkopplingen tas emot av utbildningsdeltagaren.

8. *“Svårigheten ligger i att veta hur återkopplingen mottas av utbildningsdeltagaren.” Respondent A*
9. *“Deltagaren upplever förhoppningsvis återkopplingen som positiv, men man vet ju inte hur de tar det egentligen, det kan man ju aldrig säkert veta” Respondent B*

Mest problematiskt upplevde utbildarna att det var att få tiden att räcka till för att ge studenterna individuell, konstruktiv och framåtriktad återkoppling under kursens gång i den mängd som skulle vara önskvärd. Att använda peer evaluation samt att planera in tid för framåtriktad återkoppling under kursens genomförande var några av de exempel på lösningar de intervjuade tyckte fungerat bra. Flertalet av de intervjuade uttryckte dock en önskan om ett ökat fokus på hur man kan ge återkoppling med stor nytta och efterfrågade ett större utbyte kollegor emellan då det gäller hur man kan ge återkoppling som gör skillnad för studenternas lärande.

3.4 Goda exempel

Baserat på de genomförda intervjuerna identifierades nedanstående exempel på hur de intervjuade utbildarna använde återkoppling i sina utbildningar.

Exempel 1- skriftlig återkoppling tidigt i kurs.

Genom att läraren tidigt i kursen ger studenterna konstruktiv och specifik skriftlig återkoppling har läraren möjlighet att visa på vad som krävs av studenterna i kursen för att uppnå kraven. Genom att ge återkopplingen tidigt i kursen ökar studenternas motivation att använda återkopplingen samt lärarens möjlighet att stödja studenten i att använda given återkoppling.

Exempel 2 – tidseffektiv återkoppling genom förberett extramaterial

I samband med genomgång av inlämningsuppgifter använder sig läraren av tidigare utarbetat kompletterande material som kan lämnas ut till studenten baserat på var hen har fastnat i en uppgift. Genom att läraren väljer ut material efter vad respektive studenten behöver för tillfället kan studenten få hjälp där hen är i sin lärandeprocess och läraren sparar tid på att inte ta fram nytt individanpassat material till varje student.

Exempel 3 – massiv återkoppling tidigt i kurs

Genom att läraren lägger ned mycket tid på att ge specifik återkoppling i början av en kurs höjs studenternas prestationsnivå under hela kursen och mindre tid krävs för att ge återkoppling under senare delmoment. Läraren har också sett att det kan vara svårt att höja kraven på ett arbete efterhand och ser det därför även ur denna synvinkel som viktigt att ge mycket feedback i början av en kurs.

Exempel 4 – Lär genom att se andra lyckas

Genom att läraren, eller andra studenter, lyfter fram bra exempel och förklarar vad som är bra med respektive exempel skapas tydliga målbilder som övriga studenter kan backcasta från. Genom detta kan studenten själv lättare identifiera vad hen behöver göra för att nå målbilden samt kan lära av andra.

4. Diskussion

4.1 Metoddiskussion

Vårt val av att använda semistrukturerade intervjuer i kombination med en kvalitativ ansats gav en teoretisk grund samt öppenhet för att samla in respondenternas erfarenheter.

Urvalet av de 10 respondenterna ger en begränsad bild av ämnesområdet varför våra möjligheter att dra generella slutsatser ur det insamlade materialet är begränsade. Frågorna var övergripande men stort utrymme gavs för utvecklande svar varför användandet av semistrukturerade intervjuer med öppna frågor upplevdes ge bra stöd för indirekt informationstagande vid intervjutillfället. Positivt med intervju som datainsamlingsmetod var att respondenterna fick möjlighet att använda sina egna ord om sina upplevelser av det studerade fenomenet samt att de intervjuade hade möjlighet att ställa följdfrågor under pågående intervju och på så sätt få en större förståelse för respondentens svar samt för reda ut eventuella missförstånd.

Bearbetningen av insamlat material, vilken genomfördes genom transkribering av inspelade intervjuer samt analys av likheter och olikheter, fungerade väl.

4.2 Resultatdiskussion

Vi har genom att intervjua utbildare om deras upplevelse av att ge och få återkoppling i samband med utbildning, fått en bild av hur utbildare upplever återkoppling i praktiska situationer. Utifrån dessa förutsättningar kom vi fram till tre huvudområden av särskilt intresse.

Vi observerade att våra respondenter, i likhet med studerad litteratur (Björklund and Paulsson, 2012; Black and Greenough, 1998; Grönlund, 2011; Gunnarsson, 2014; William, 2010) anser att återkoppling är viktigt för lärande. Vi såg även att respondenterna i likhet med Hattie och Timperley (2007) ansåg att samspelet mellan den som får och den som ger återkoppling är av stor vikt och bör påverka hur återkopplingen ges och formuleras. Flertalet av våra respondenter uppgav att de använde återkoppling för att hjälpa utbildningsdeltagare att nå utbildningens mål samt för att verifiera förståelse, vilket även är linje med tidigare studier inom

området (Björklund and Paulsson, 2012; Wheelan, 2013). De olikheter vi identifierat var främst kopplade till frågan om hur respondenten upplevde att utbildningsdeltagaren ser på att få återkoppling. Respondent A poängterade att utbildningsdeltagarnas tidigare erfarenheter och kultur påverkade hur återkopplingen togs emot vilket är i linje med resultatet från Töyrä och Wennström (2014) och Djamabi och Loiacono (2007) medan respondent B poängterade att det var svårt att veta hur återkopplingen tas emot av utbildningsdeltagaren.

5. Slutsats

Det finns inget självklart svar på hur man ska ge återkoppling, men genom att ta del av respondenternas olika uppfattningar kan den samlade bilden öka förståelsen av fenomenet. Ur de genomförda intervjuerna identifierades tre huvudområden: vikten av återkoppling, svårigheter med återkoppling samt positiv och framåtriktad återkoppling.

Feedback handlar i grunden om kommunikation. Som i all kommunikation bör man när man ger återkoppling syftet med återkopplingen vara tydligt kommunicerat till samtliga inblandade. Genom att försöka att förstå problemet ur studentens perspektiv, vilken typ av återkoppling kan hjälpa hen framåt i sitt lärande, samt sätta sig in i hur återkopplingen kommer användas av mottagaren, kan du bäst stötta mottagarens utveckling med hjälp av din återkoppling.

Genom att belysa det som är bra och ge positiva exempel kan man visa på vad man vill att studenten ska utveckla samtidigt som man ger exempel på hur hen ska kunna göra. Detta kan ofta vara mer givande än att peka ut fel.

Rent konkret har vi i denna studie funnit indikationer på att undervisningen skulle kunna förbättras genom att, till skillnad från traditionell bakåtriktad återkoppling i slutet av en kurs, använda den tillgängliga tiden till mer framåtriktad återkoppling under kursens lopp. Den allmänna uppfattningen bland de intervjuade utbildarna är att denna framåtriktade återkoppling är mer effektiv om den ges en konstruktiv och positiv form.

För att stärka tilltron till slutsatsen skulle det vara värdefullt med en jämförande studie där en viss utbildning gavs i två versioner, en med bakåtriktad och en med framåtriktad återkoppling, men i övrigt likvärdiga förutsättningar.

Den allmänna uppfattningen om fördelen med positiv återkoppling framför negativ, är dock förenlig med annan aktuell forskning på området (inför lämplig referens), och är därmed okontroversiell.

Referenser

- Björklund, M., Paulsson, U., 2012. Seminarieboken : att skriva, presentera och opponera, 2nd ed. Studentlitteratur AB.
- Black, J.E., Greenough, W.T., 1998. Developmental approaches to the memory process, in: Martinez, J.L., Kesner, R.P. (Eds.), *Neurobiology of Learning and Memory*. Academic, London.
- Djamasbi, S., Loiacono, E.T., 2008. Do men and women use feedback provided by their Decision Support Systems (DSS) differently? *Decis. Support Syst.* 44, 854–869.
- Ekholm, M., Fransson, A., 2002. *Praktisk intervjuteknik*, 1st ed. Norstedts Akademiska Förlag.
- Elmgren, M., Henriksson, A.-S., 2010. *Universitetspedagogik*. Studentlitteratur AB.
- Grönlund, A., 2011. *Redskap för lärande? Återkoppling i samhällskunskap på gymnasiet (Licentiatsuppsats)*. Karlstad, Karlstad.
- Gunnarsson, S., 2014. *Professionell feedback - Medvetna Mötens Magi*, 5th ed. gunnarssonsforlag.
- Hattie, J., Timperley, H., 2007. The power of feedback. *Rev. Educ. Res.* 2007, 81–112. doi:10.3102/003465430298487
- Patel, R., Davidson, B., 2011. *Forskningsmetodikens grunder : att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, 4th ed. Studentlitteratur AB.
- Töyrä, I., Wennström, H., 2014. *Feedback - En studie av hur feedback förmedlas samt tas emot inom olika professioner (Kandidatuppsats)*. Luleå tekniska universitet, Luleå.
- Wheelan, S.A., 2013. *Att skapa effektiva team*, 2nd ed. Studentlitteratur AB.
- William, D., 2010. An integrative summary of the research literature and implications for a new theory of formative assessment., in: *Handbook of Formative Assessment*. Routledge, New York & London.

